

Help, ik heb een kind!

Hedy Tjin

De vernieuwde Ouder- en Kindteams - 22 in Amsterdam - helpen kinderen, ouders en leerkrachten bij gezinsproblemen. De lijnen zijn kort, hulp is er soms al dezelfde dag. 'Voor het eerst in lange tijd voel ik me weer cool.'

JONNA TER VEER

'Mijn driejarige zoontje blijft niet aan tafel zitten. Van mijn man mag hij weglopen, van mij niet. Heb je tips?' Die had ouder- en kindadviseur Marieke Alferink wel voor de jonge moeder. Ze stelde voor daar thuis te komen en de ouders samen te spreken. "Wat bleek? Ze wilden allebei dat hun zoontje aan tafel bleef. Ik gaf ze tips en ben teruggekomen om te kijken hoe het ging. Toen viel me op dat de ouders om het minste of geringste ruzie kregen. Ik heb uitgelegd welk effect dat op hun zoontje had. Hij is niet lastig, hij gedraagt zich lastig, omdat hij zich onveilig voelt. Nu loopt hij weg van tafel, morgen doet hij iets anders. Dat was een eyeopener voor ze. Ze zijn nu in relatietherapie."

Alferink sluit niet uit dat zonder hulp de ouders te lang hadden aangemodderd, dat hun kind op school als te druk was ervaren en uiteindelijk allerlei gespecialiseerde zorg had moeten krijgen.

Voorheen kon je aankloppen bij verschillende instanties, maar alle jeugdhulp, de -gezondheidszorg en het schoolmaatschappelijk werk is opgegaan in de Ouder- en Kindteams. Sinds 1 januari is jeugdhulp een taak van de gemeente geworden. Amsterdam introduceerde een nieuw stelsel, met daarin 22 Ouder- en Kindteams - in elke wijk één. Daarin zitten ouder- en kindadviseurs, die spreekuur houden op school, jeugdartsen en -psychologen. "Een hbo-adviseur weet van alle jeugdproblematiek voldoende af. Mensen worden geholpen in hun eigen omgeving," zegt Marleen Beumer, een van de twee programmadirecteuren.

Kleine problemen moeten klein blijven. "Wij geloven erin dat je een kind niet te snel een etiket moet opplakken. En dat je moet kijken naar de gezinssituatie. Als je de ouders helpt, heeft dit effect op het kind."

Overgewicht

Adviseurs zijn er voor alle ouders, leerkrachten en kinderen van nul tot 23 jaar. Ze werken volgens een vaste procedure. Er is een vraag, bijvoorbeeld: 'Mijn kind wil niet meer naar me luisteren.' Dan stelt de adviseur vragen: hoe lang speelt dit al, waar heb je behoefte aan? Soms wordt voorgesteld om op huisbezoek te gaan, om de gezinssituatie in kaart te brengen. (Moeder staat er alleen voor, heeft geen baan. En ze maakt zich zorgen over haar oudste zoon die te dik is.)

Vervolgens moeten er met betrokkenen oplossingen worden bedacht. (De zoon met overgewicht kan op voetbal met geld uit het sportfonds. De moeder kan op een cursus Positief Opvoeden en wordt in contact gebracht met een vrijwilligersorganisatie om haar netwerk uit te breiden. En de jongen? Hij krijgt een training om hem mentaal sterker te maken.)

Was er vroeger dan zoveel mis met de jeugdhulpverlening? Je zou denken van niet, met een op de negen kinderen die extra hulp of begeleiding krijgt. En de jeugdcriminaliteit daalt. De manier van werken liet echter te wensen over, aldus Marleen Beumer. "Elke hulpverleningsinstantie werkte voor zich. De wachttijden waren lang; twee maanden was geen uitzondering."

Dat is in het nieuwe stelsel anders. Nu werken 23 organisaties samen, zodat de lijnen kort zijn. Een adviseur kan gelijk hulp bieden. "Hij of zij werkt met een jeugdarts en jeugdpsycholoog. Dan is hulp er soms nog dezelfde dag." En de adviseur blijft het gezin begeleiden, zodat een kind of ouder niet steeds opnieuw zijn verhaal moet doen, wat eerder voor frustratie zorgde.

En dan de financiën. "Het budget is minder dan de stad voorheen kreeg voor jeugdhulp," zegt Beumer. "Door die zorg nu door de teams te laten leveren en alleen door te verwijzen als het moet, scheelt dat dure gespecialiseerde hulp."

Ook op termijn voorkom je met deze aanpak grote zorguitgaven, verwacht Beumer. "We weten uit Amerikaans onderzoek naar preventief werken: hoe eerder je erbij bent, hoe minder problemen."

Rots- en Watertraining

Dat de nieuwe aanpak vertrouwen werkt, blijkt uit het verhaal van een scholier (16), die niet met haar naam in de krant durft. Ze kwam begin dit jaar terecht bij de ouder- en kindadviseur op haar school in Zuid. "Mijn cijfers waren slecht, ik werd er vaak uitgestuurd." Er waren al meerdere pogingen gedaan om haar te helpen het huiswerk beter te plannen. Maar het probleem ging dieper.

"Ik miste mijn vader," zegt ze met tranen in haar ogen in de spreekkamer op school. "Mijn moeder was alleen met mij weer

naar Nederland verhuisd, zonder mij te vertellen hoe het nou zat tussen mijn ouders. Ik voelde me eenzaam en waardeloos. Daarom deed ik geen moeite meer voor school. Het had toch geen zin."

De ouder- en kindadviseur wist haar vertrouwen te winnen en regelde voor haar moeder psychologische hulp. Daarnaast sprak ze zes maanden elke week op school af met de leerling. Ook dat is veranderd: een adviseur beschikt over meer uren dan voorheen een schoolmaatschappelijk werker. Het effect? "Voor de zomervakantie stond ik voor alle vakken voldoende," zegt de leerling. "Ik heb geleerd om over mijn gevoelens te praten. Voor het eerst in lange tijd voel ik me weer cool."

Bij jongere kinderen zijn trainingen effectiever, tegen faalangst bijvoorbeeld of om ze mentaal weerbaarder te maken. Gertrude de Smalen, ouder- en kindadviseur in Oost, geeft Rots- en Watertrainingen voor zeven- tot negenjarigen. "In tien lessen proberen we ze meer zelfvertrouwen te geven." De kinderen leren zich te richten op hun ademhaling: hoe lager die zit, hoe rustiger ze blijven. Ook leren ze hun grenzen aan te geven. Zoals Pepijn (7), die vorig schooljaar werd gepest: "Vandaag leerde ik om stop te zeggen. Dat ging wel goed."

Hoe eerder je een kind helpt, hoe groter de kans dat het zich staande houdt, zegt Loubna el Haddar, adviseur op middelbare scholen in Zuid en West. "Bij zo veel problemen denk ik: als die al op jonge leeftijd waren aangepakt, had ik nu niet zo veel hoeven bijsturen."

Ook ouders spelen hierin een rol. Zo is pesten via social media nu een groot probleem. "Als je je kind een mobieltje geeft, vraag dan al: mag ik met je meekijken? Toezicht dwing je niet ineens af als ze puber zijn, dan luisteren ze niet meer."

Alle opvoeders - ook leerkrachten - drukt ze op het hart: loop binnen.

"Als een leerling steeds geen lunch bij zich heeft, kan dat een teken zijn van verwaarlozing. Als een kind je continu uitdaagt, wil hij aandacht vragen voor iets anders. Als je een kind als lastig bestempelt en straf geeft, voelt het zich niet gehoord en wordt het gedrag erger." Soms is er een heel simpel antwoord. Beumer noemt een bekend fenomeen van jongetjes die tics krijgen, bijvoorbeeld in hun gezicht. "Dat is heel normaal op die leeftijd en dat gaat vaak vanzelf weer over."

Cijfers en feiten

nDe gemeente heeft dit jaar 200 miljoen euro voor jeugdhulp uitgetrokken, waarvan 50 miljoen naar de Ouder- en Kindteams gaat.

nDe teams zijn ontstaan uit een samenwerking van 23 organisaties, de jeugdgezondheidszorg en de gemeente.

nAlle scholen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en mbo hebben een ouder- en kindadviseur. Op het mbo heet deze een jeugdadviseur.

nDe functie schoolmaatschappelijk werker is opgegaan in de bredere ouder- en kindadviseur. Scholen hebben nog een intern begeleider of zorgcoördinator, die in dienst is van de school, en bij leerproblemen ondersteunt. Ook hebben de meeste scholen een vertrouwenspersoon, maar dat is niet wettelijk verplicht.

nHulp van de teams aan ouders, kinderen en leerkrachten is gratis, ook de trainingen en cursussen.